

УДК 321.01

Інститути судової влади України: дослідження вітчизняних науковців

Алла Сіленко,
доктор політичних наук,
проректор з навчальної та виховної роботи
Одеської національної академії зв'язку
ім. О. Попова

(Закінчення. Початок у №1 (40) 2010 р.).

2006 року під егідою Центру політико-правових реформ вийшли друком навчальні посібники „Основи адміністративного судочинства й адміністративного права” та „Основи адміністративного судочинства в Україні” [50]. У них розкриваються суть адміністративної юстиції як інституту судового захисту, завдання адміністративного судочинства, принципи адміністративного судочинства й особливості їх застосування, основи матеріального адміністративного права та основні положення адміністративного судочинства.

Серед дослідників, які започаткували дослідження інституту адміністративної юстиції в Україні, необхідно відзначити В. Авер'янова, В. Бринцева, Ю. Битяка, Ю. Димитрова, В. Кампо, І. Коліушка, А. Комзюка, Є. Кубка, Р. Куйбиду, Ю. Педька, А. Селіванова, В. Стефанюка, М. Тищенко, Г. Ткача, В. Шишкіна.

Теорія адміністративної юстиції одержала розвиток у монографії Ю. Педька „Становлення адміністративної юстиції в Україні” [51]. Це одне з перших комплексних досліджень, присвячених теоретичним і практичним проблемам становлення адміністративної юстиції в нашій країні. Безумовний науковий інтерес викликає запропоноване автором визначення адміністративної юстиції, згідно з яким адміністративна юстиція розглядається як особливий різновид правосуддя, що передбачає діяльність адміністративних судів з розгляду й вирішення адміністративних спорів, які ініціюються шляхом оскарження протиправних дій чи бездіяльності органів виконавчої влади.

Особливо слід відзначити наукові публікації В. Стефанюка, присвячені проблемам запровадження адміністративної юстиції в Україні [52]. Автор обґрунтовує необхідність та особливості формування системи адміністративної юстиції в Україні, аналізує причини упереджень щодо адміністративної юстиції, розглядає проблеми реалізації судами положень Конституції України про адміністративну юстицію, питання законодавчого

забезпечення адміністративної юстиції в Україні, підготовки кадрів для спеціалізованих адміністративних судів, організації полісистемного судового механізму, у якому адміністративна юстиція має посісти належне місце.

На думку А. Селіванова, адміністративно-процесуальна компетенція судової влади є сьогодні найважливішим інститутом узгодження особистих, суспільних і публічних інтересів й одночасно ефективним засобом обмеження „власного розсуду” будь-якої публічної влади. Адміністративне ж судочинство є гарантією забезпечення прав і свобод громадянина, законних інтересів юридичних осіб [53].

Необхідно відзначити неоднозначне ставлення дослідників до інституту адміністративної юстиції. В. Бринцев, наприклад, вважає, що створення цієї структури економічно недоцільне. На його думку, слід було б запровадити спеціалізації в судах і відповідно збільшити їх штатну чисельність [54].

Дослідження різних аспектів інституту адміністративної юстиції відображені в дисертаціях В. Стефанюка, Л. Анохіної, В. Скавроника, Ю. Педька, Ю. Георгіївського. Їх тематика: значення запровадження адміністративної юстиції, пов'язаної з реалізацією судово-правової та адміністративної реформи в Україні у сфері захисту прав і свобод громадян, законних інтересів підприємств, установ, організацій усіх форм власності у відносинах з органами державної влади, місцевого самоврядування, службовими особами [55]; визначення сутності, системи й правового статусу суб'єктів адміністративної юрисдикції, встановлення їх місця в системі адміністративної юстиції [56]; визначення місця та значення суду (суддів) у системі адміністративно-юрисдикційних органів [57]; визначення теоретичних положень і обґрунтування нормативно-правової та організаційної моделі адміністративної юстиції [58]; обґрунтування функцій інституту адміністративної юстиції в системі державно-правових інститутів [59].

Процес становлення й розвитку судової влади в Україні об'єктивно вимагає не лише відновлення відповідної матеріально-правової основи діяльності судових органів, але й модернізації та вдосконалення механізму управління судовою системою, створення необхідних організаційних передумов здійснення правосуддя. Питання концептуальних основ державного управління в органах судової влади поки що мало досліджені. Та все ж можна відзначити вклад у вивчення цієї проблематики В. Карабаня, В. Маляренка, П. Пилипчука, Д. Притики, В. Стефанюка, М. Селівона, В. Авер'янова, О. Андрійко, Д. Бахраха, Ю. Битяка, В. Гаращука, І. Голосниченка, Л. Ковалю, Ю. Козлова, А. Селіванова, А. Стрижака, С. Смородинського, Ю. Тихомирова, В. Цветкова, Ю. Шемшученка, Ц. Ямпольської.

Актуальним проблемам управлінських процесів у структурах судової влади присвячено монографію В. Бринцева „Організаційне забезпечення діяльності судів на регіональному рівні: нормативна база,

проблеми та шляхи їх вирішення” [61]. Вчений розглядає проблемні питання менеджменту в структурах судової влади. Аналізуються, зокрема, конституційні основи підвищення ефективності судочинства в судах загальної юрисдикції — форми впливу Верховного Суду на стан правосуддя; управління судами на регіональному рівні; шляхи підвищення ефективності професійної підготовки суддів і апарату судів, основні напрями подальшого вдосконалення законодавчих основ судової влади тощо.

Теоретичні проблеми організації і правового регулювання управлінських відносин, пов'язаних із забезпеченням функціонування суддівського корпусу судів загальної юрисдикції і персоналом, що його обслуговує, виявлення шляхів і засобів забезпечення ефективною реалізацією завдань правосуддя розглядаються в дисертаційному дослідженні А. Стрижака. Його мета — комплексний аналіз функціонування системи державного управління у сфері забезпечення діяльності судів загальної юрисдикції, вироблення пропозицій щодо її оптимізації, удосконалення правового регулювання судово-організаційної роботи в умовах побудови демократичної, правової держави [62].

Деякі автори відзначають тенденцію до гуманізації управління процесами реформування судово-правової системи. Так, В. Селиванов пише, що „стрижнем нової парадигми сучасного державного управління в Україні повинна реально виступати людина, а не ринок, який повинен розглядатися лише як один із засобів досягнення економічної ефективності” [63]. Тенденцію до гуманізації правосуддя відзначає й В. Маляренко: „Збільшується кількість осіб, яким присуджені штраф, суспільні роботи й інші покарання, не пов'язані з позбавленням волі. Тобто судова система України усе більше орієнтується на європейські стандарти” [64]. На думку цього ж автора, „саме людина є тим головним, ключовим елементом у системі правосуддя, заради блага інтересів якого воно здійснюється” [65].

Проблеми організації судової влади в Україні розкриваються в працях, І. Афанасьєва, В. Бабкова, В. Бринцева, А. Васильєва, В. Іванова, Л. Корчевської, І. Марочкина, Д. Притики, В. Стефанюка, Н. Сібільової [66].

Цінність збірника „Організація судової влади в Україні: перший аналіз нормативного змісту Закону України „Про судоустрій України” [67], підготовленого авторським колективом під керівництвом А. Селіванова, полягає в тому, що автори здійснили нормативний аналіз нового закону про судоустрій, розглянули організаційну структуру судової влади, проблеми функціонування суддівського самоврядування, кваліфікаційних комісій суддів.

Одним з нових концептуальних підходів до організаційних основ діяльності судів стало впровадження в судовій системі України модельних судів на основі досвіду роботи судової системи Канади. Модельні суди - поняття для України відносно нове. Однак, незважаючи на усю їх

важливість, теоретичного обґрунтування в юридичній літературі проблема доцільності діяльності цих суб'єктів судової влади не одержала. З'явилися лише нечисленні статті, присвячені деяким проблемам впровадження і подальшого їх розвитку [68]. Дослідники звертають увагу переважно на необхідність забезпечення діяльності модельних судів законодавчо-нормативною базою. С. Штогун підкреслює, що, організовуючи роботу модельного суду на трьох принципах: розподіл функцій між структурними підрозділами та посадовими особами за сферами діяльності, розподіл справ за категоріями (спеціалізація) між суддями і вивільнення їх від непроцесуальної діяльності, застосування сучасних інформаційних технологій, слід чітко розрізняти проблеми судоустрою та судово-процесуальні проблеми і проблеми організації роботи судів [69].

Поки що за межами дослідницького інтересу перебувають й питання форм і методів діяльності Державної судової адміністрації України. Це новий орган, на який покладаються функції організаційного забезпечення судів і здійснення внутрішнього „самоврядування” судовими органами, функціонування апарату судів.

З огляду на те, що вищим органом у системі органів державної влади, на який покладено функції не лише формування, але й підтримки на відповідному рівні діяльності суддівського корпусу України, є Вища рада юстиції, не дивно, що її статус і повноваження стали предметом наукових дискусій. Питання правового статусу цього органу, його місця в системі державної влади та деякі аспекти організації і функціонування висвітлювалися А. Авер'яновим, С. Василюком, В. Долежаном, М. Мельником, І. Назаровим, В. Погорілком, А. Селівановим, В. Шишкіним.

Так, В. Авер'янов [70] вважає, що для таких інституцій, як Вища рада юстиції, здійснення державного управління обмежується внутрішньоорганізаційними рамками, оскільки має допоміжне значення відносно їх основних завдань і функцій. На думку В. Молдована [71], Вища рада юстиції є контролюючим державним органом. А. Селіванов [72] обґрунтовує конституційно-правову природу цього органу в системі державних органів і визначає його як суб'єкт, що не належить до правосуддя, а функціонує в системі організації судового ладу.

У дисертаційному дослідженні „Правовий статус Вищої ради юстиції” та однойменній монографії І. Назарова [73] аналізується правовий статус Вищої ради юстиції, її природа, завдання і місце у механізмі державної влади. Досліджуються повноваження Вищої ради юстиції, порядок і форми її взаємодії з іншими державними органами й органами суддівського самоврядування у процесі формування суддівського корпусу.

Суспільство висуває все вищі вимоги до якості формування судової влади, що у значній мірі залежить від якості інституту суддів. Відтак назріла потреба переглянути ставлення до проблеми підготовки суддівського корпусу. Але не так уже й часто дослідники звертаються до проблем формування інституту суддів, статусу судді. Мета нечисленних

дисертацій, автори яких (Л. Москвич, С. Прилуцький, В. Гринюк, Л. Виноградова) розглядають ці питання, — визначення поняття, юридичної природи, структури й змісту правового статусу судді й на цій основі формулювання його оптимальної моделі [74]; виявлення основних закономірностей побудови механізму формування суддівського корпусу [75]; розробка концепції й механізму дії принципу незалежності суддів і підпорядкування їх тільки закону в кримінальному процесі; розкриття його організаційно-правових і процесуальних гарантій [76]; комплексний аналіз чинної нормативно-правової бази, що регулює юридичну відповідальність суддів [77].

Ефективність діяльності судової системи, зокрема підвищення якості та ефективності вирішення правових спорів залежить від її кадрів. Тому важливого значення набуває організація прозорої системи забезпечення органів судової влади високопрофесійними працівниками. Ця проблема трактується в працях В. Гринюка, С. Прилуцького, Д. Притики, Л. Москвич. Так, Д. Притика вказує на те, що стрижнем всієї державної політики у формуванні корпусу професійних суддів має стати професійна підготовка, отримана в спеціальному навчальному закладі суддівської освіти. У той же час створення Академії суддів України при Державній судовій адміністрації України поки не стало запорукою забезпечення судів кваліфікованими кадрами [78].

У статтях С. Прилуцького [80] відзначається, що питання призначення, обрання і звільнення суддів перебувають на перетині політичних, відомчих та інших інтересів, а тому правові регулятори у цій сфері потребують твердих гарантій, прямо пов'язаних з принципами суддівської незалежності, утвердження авторитету судової влади в суспільстві. Автор зазначає, що в організації поділу влади в Україні саме механізм формування корпусу професійних суддів є одним з центральних важелів стримувань і противаг. Аналізуючи чинний механізм наділення суддів повноваженнями, який включає активну роль законодавчої і виконавчої влади, дослідник робить висновок, що це створює умови для помітних політичних впливів.

У статтях Л. Москвич [81] досліджуються сутність і передумови закріплення в Конституції й законодавстві України заборони суддям брати участь у політичній діяльності. Авторка вважає, що назріла необхідність нормативного визначення переліку дій, які можуть бути визнаними політичною діяльністю, участь у якій несумісна зі статусом представника судової влади. На її думку, наявність у законодавстві цього обмеження пов'язане з необхідністю зміни сформованих стереотипів, підвищення авторитету суддів у сучасному суспільстві. Л. Москвич припускає, що в майбутньому, в умовах правової держави й громадянського суспільства, ця заборона не буде затребуваною.

В. Гринюк [82] класифікує гарантії незалежності суддів як загальні (ідеологічні та економічні) і спеціальні (організаційно-правові й

процесуальні). Особливу увагу він звертає на дослідження таких організаційно-правових гарантій, як порядок формування суддівського корпусу, недоторканність суддів, організаційне забезпечення судової системи, органи суддівського самоврядування.

Суддя як ключова фігура правосуддя зобов'язаний бути зразком поведінки для всіх громадян. Тому не випадково питання етики суддів стали об'єктом окремих досліджень. Цій тематиці присвячені публікації Л. Москвич, С. Подкопаєва, С. Прилуцького. Особливо варто відзначити монографію цих авторів „Статус судді: питання теорії та практики” і монографію С. Подкопаєва „Дисциплінарна відповідальність суддів: сутність, механізм реалізації” [83]. У них аналізуються норми Кодексу професійної етики суддів, які мають рекомендаційний характер. На думку ж науковців, ці норми необхідно застосовувати як підстави дисциплінарної відповідальності суддів.

Розвитку органів суддівського самоврядування, визначенню їх ролі в становленні незалежної судової влади в Україні присвячені праці М. Бородіна, В. Косарева, Д. Луспеника, С. Штогуна [84]. Як вважають ці автори, поки ще роль органів суддівського самоврядування в зміцненні незалежності судової влади незначна. Звертаючи увагу на законодавче неврегулювання деяких питань, дослідники відзначають нерішучість органів суддівського самоврядування у захисті інтересів судів і суддів.

Все ще недостатньо розробленою в науковому плані лишається низка важливих проблем, як, наприклад:

- обґрунтування владної природи судової системи, визначення її місця в системі поділу влади; створення наукової моделі судової влади, впровадження якої забезпечить функціонування й розвиток сильної, незалежної судової системи;
- визначення співвідношення інституту конституційного контролю й інших гілок влади, місця Конституційного Суду в державному механізмі, соціального призначення діяльності Конституційного Суду, уточнення понять „конституційний контроль”, „конституційна юрисдикція”, „конституційне правосуддя”;
- організація, функціонування й адміністративно-правове забезпечення діяльності місцевих загальних судів, функціонування управлінських відносин у сфері організації діяльності судів загальної юрисдикції;
- відносини апеляційних судів з іншими ланками судової системи й органами Державної судової адміністрації України;
- визначення місця і ролі військової юстиції в системі судової влади;
- дослідження системного характеру діяльності органів господарської юрисдикції, трансформації їх функцій у ринкових умовах;
- обґрунтування нормативно-правової й організаційної моделі адміністративної юстиції, механізму правового регулювання впровадження адміністративної юстиції в Україні;
- визначення механізму судового контролю, судового захисту, судового

обмеження дій публічної влади;

- дослідження юридичної природи і змісту незалежності суддів як правового інституту.

Література:

1. Організація судових та правоохоронних органів: Навчальний посібник / За ред. І. Є. Марочкина, Н. В. Сібільової. – Харків: Право, 2000. – 272 с.; **Грошевой Ю. М.** Судебная реформа в Украине: современное состояние и перспективы развития // Зб. „Судова реформа в Україні. Проблеми і перспективи”. – Київ - Харків: Юрінком Інтер, 2002. – 286 с.; **Сібільова Н. В.** Про деякі тенденції розвитку законодавства, що регулює організацію судової влади // Проблеми законності: Респуб. міжвідомч. наук. зб. / Відп. ред. В. Я. Тацій. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2002. - Вип. 54. – С. 212; **Сібільова Н. В.** Чинники, які впливають на побудову судової системи, та їх реалізація в законодавстві // Проблеми законності: Респ. міжвідомч. наук. зб. / Відп. ред. В. Я. Тацій. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2002. – Вип. 57. – С. 168 - 175; **Сібільова Н. В.** Судова влада в системі поділу влад // Питання боротьби зі злочинністю: Зб. наук. праць. – 2002. - № 6.

2. Всеукраинская ассоциация судей (ВНСА), Общественная организация „За профессиональную помощь”. Авторитет правосудия. Отчет по результатам мониторинга в Украине. Проект „Права человека и свобода слова” // http://www.uajudges.org/files/materials/created/m_59_ros.html.

3. www.svidomo.org.ua

4. **Амджадін Л., Гончарук О., Кравченко О.** Судова система та суди в Україні в оцінках громадськості (комплексне соціологічне дослідження) / За наук. ред. Ю. Привалова, Ю. Сасенко. - К.: Прецедент, 2005. – 234 с.

5. **Шишкін В.** Концепція судової реформи (Концепція та додаткові матеріали). – К.: Українська правнича фундація, 1994; **Шишкін В.** Судова влада // Демократичні зошити. – Вип. 6. – К.: Право, 1997.

6. **Брынцев В. Д.** Судебная власть (правосудие). Пути реформирования в Украине. – Х.: Информ-правовой центр „Ксилон”, 1998. – 182 с.

7. **Стефанюк В.** Судова система України та судова реформа. – К., Юрінком Інтер, 2001. – 176 с.

8. **Бойко В. Ф.** Конституція України і становлення незалежної судової влади // Вісник Верховного Суду України. – 1999. - № 3. – С. 2 - 6; **Бойко В. Ф.** Справедливий, незалежний і неупереджений. Європейські стандарти демократичного судочинства та судово-правова реформа в Україні // Політика і час. – 2001. - № 1. – С. 21 - 27; **Бойко В. Ф.** Проблеми правосуддя в Україні і шляхи їх вирішення // Право України. – 2002. - № 3. – С. 3 - 7; **Бойко В. Ф.** „Мала” судова реформа в Україні: необхідність, сутність, проблеми та перспективи: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2002. – 76 с.; **Бойко В. Ф.** Судова реформа в Україні: стан і перспективи: Навч. посіб. – К.:

МАУП, 2004. – 176 с.

9. **Бойко В., Євдокимов В., Юлдашев О.** Право людини на правосуддя (Судове право України): Навч. посіб. – К.: Варта; МАУП, 2003.

10. **Куйбіда Р.** Реформування правосуддя в Україні: стан і перспективи. – К.: Атика, 2004. – 288 с.

11. **Француз Т. І.** Політико-правові проблеми становлення і розвитку судової влади в незалежній Україні. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – О., 2001. – С. 4.

12. **Смородинський В. С.** Судова влада в Україні (загальнотеоретичні проблеми). – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2001. – С. 1.

13. **Рекецька І. Р.** Судова влада в контексті демократичної трансформації українського суспільства. – Автореф. дис. ... канд. політ. наук. – О., 2003. – С. 1.

14. **Бабенко К. А.** Принцип поділу державної влади та сучасні проблеми його реалізації в Україні (конституційно-правовий аналіз): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2004. – С. 2.

15. **Кондратьєв О. В.** Організаційно-правові проблеми судового контролю. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2005. – С. 2.

16. **Сіда Ю. С.** Судова влада в умовах трансформації українського суспільства. – Автореф. дис. ... канд. соціол. наук. – Х., 2005. – С. 2.

17. **Тодика Ю. М., Марцеляка О. В.** Конституційний Суд України і прокуратура в конституційно-правовому механізмі забезпечення основних прав громадян. – Харків, 1998. – 108 с.

18. **Селіванов А. О.** Верховенство права в конституційному правосудді: Аналіз конституційної юрисдикції. – К., Х.: Акад. прав. наук України, 2006. – 400 с.

19. **Тесленко М. В.** Судебный конституционный контроль в Украине. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького, 2001. – 344 с.; **Тесленко М. В.** Конституційна юрисдикція в Україні. Навч. пос. – К.: Школа, 2003. – 256 с.

20. Див.: **Скомороха В.** До першої річниці запровадження конституційної юрисдикції // Право України. – 1997. – № 11. – С. 3 - 8; **Скомороха В.** Окремі питання поділу влади і юрисдикція Конституційного Суду України. – Право України. – 1998. – № 5. – С. 8 - 17; **Скомороха В.** Конституційний Суд України в системі органів державної влади // Проблеми законності. – 1998. – Вип. 96. – С. 67 - 76; **Скомороха В.** Конституційний Суд України: досвід і проблеми. – Право України. – 1999. – № 1. – С. 8 - 14; **Скомороха В.** Окремі питання діяльності конституційної юстиції в Україні // Право України. – 1999. – № 12. – С. 4 - 10; **Скомороха В.** З питання набуття Конституційним Судом України статусу повноправного члена конференції Європейських Конституційних Судів // Вісник Конституційного Суду України. – 2000. – № 5. – С. 53 - 56; **Скомороха В.** Вплив конституційної юстиції на розвиток українського конституціоналізму // Право України. – 2000. – № 12. – С. 3 - 8 та ін.

21. **Шаповал В. М.** Проблеми розвитку конституційної юрисдикції в Україні // Вісник Конституційного Суду України. – 1998. – № 2. – С. 45; **Шаповал В. М.** Становлення конституціоналізму в Україні: проблеми теорії / Право України. – 1998. – № 5. – С. 29; **Шаповал В. М.** Офіційне тлумачення як функція Конституційного Суду України // ВКСУ. – 1999. – № 3. – С. 54; **Шаповал В. М.** Сутнісні характеристики конституційного контролю // Право України. – 2005. – № 3. – С. 23 – 27.

22. **Гергелійник В. О.** Правові проблеми становлення і функціонування конституційної юстиції України. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Київ, 2000. – С. 2.

23. **Тесленко М. В.** Конституційна юрисдикція в Україні. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2000. – С. 2.

24. **Скомороха В. Є.** Конституційний Суд України в механізмі державної влади. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2001. – С. 2.

25. **Кельман М. С.** Конституційний контроль як засіб захисту конституцій у національних правових системах континентального права. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2001. – С. 2.

26. **Савенко М. Д.** Правовий статус Конституційного Суду України. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2001. – С. 2.

27. **Савчин М. В.** Конституційний суд України як гарант конституційного ладу. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2003. – С. 1 – 2.

28. **Туркіна І. Є.** Місце та роль конституційно-судової гілки влади в демократичному політичному процесі. – Автореф. дис. ... канд. політ. наук. – О., 2005. – С. 1.

29. **Бринцев В. Д.** Організаційне забезпечення діяльності судів на регіональному рівні: нормативна база, проблеми та шляхи їх вирішення. – К.: ТОВ „Юстиніан”, 2003. – С. 14.

30. Верховний Суд України: історія і сьогодення, портрети й події / За заг. ред. В. Ф. Бойка. – К.: Вид. Дім „Ін Юре”, 2001. – 320 с.; Верховний Суд України: витоки, становлення, персоналії / За заг. ред. В. Т. Маляренка. – К.: Істина, 2005. – 208 с.

31. **Сердюк В.** Організація та діяльність найвищого судового органу України: історичний аспект // Право України. – 2006. – № 9. – С. 123 – 129.

32. **Штогун С. Г.** Правові проблеми організації і функціонування місцевих загальних судів в Україні. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2004. – С. 2.

33. **Запорожець М. П.** Адміністративно-правове забезпечення діяльності місцевих загальних судів України. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Харків, 2004. – С. 1.

34. **Коваль В. М.** Апеляційні суди в Україні: становлення і розвиток. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Одеса, 2004. – С. 2.

35. **Русанова І. О.** Проблеми організації суду присяжних в Україні. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2003. – 19 с.; **Русанова І. О.** Суд

присяжних в Україні: проблеми становлення та розвитку: Монографія. – Х., Інжек, 2005. – 184 с.

36. **Бринцев В.** Нормативне і організаційне забезпечення участі представників народу у здійсненні правосуддя // Право України. – 2004. – № 5. – С. 28 – 32.

37. **Бринцев В.** Нормативне і організаційне забезпечення участі представників народу у здійсненні правосуддя // Право України. – 2004. – № 5. – С. 28 – 32.

38. **Сердюк В. В.** Деякі аспекти порівняння спеціалізації судових систем України та Франції // Збірник наукових праць Національної академії Прикордонних військ імені Б. Хмельницького. Частина 2. – 2000. – № 10. – С. 372 – 376; **Сердюк В. В.** Військові суди України – органи правосуддя в Збройних Силах та інших військових формуваннях України // Вісник Верховного Суду України. – Київ. – 2000. – № 6. – С. 41 – 44; **Сердюк В. В.** До питання розширення підсудності військових судів України // Вісник Верховного Суду України. – 2001. – № 5. – С. 41 – 45; **Сердюк В. В.** Реформування військових судів – порівняльні аспекти і пропозиції // Вісник Верховного Суду України. – 2002. – № 3. – С. 28 – 31; **Шевченко В. П.** Становлення військового правосуддя в судовій системі України // Держава і право. Зб. наук. праць. – Вип. 6. – К.: Юридична книга, 2000. – С. 150 – 156; **Шевченко В. П.** Конституційні гарантії незалежності військового правосуддя // Держава і право. Зб. наук. праць. – Вип. 7. – К.: Юридична книга, 2000. – С. 160 – 165; **Шевченко В. П.** Розбудова військової юстиції в Україні та зарубіжний досвід законодавчого врегулювання діяльності спеціалізованих судів // Парламентська реформа: теорія та практика. Зб. наук. праць. – Вип. 6. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України 2001. – С. 276 – 287; **Шишкін В.** Військові суди через призму правової держави // Право України. – 2004. – № 4; **Яцина В.** Військові суди: бути чи не бути? // Юридичний вісник України. – 2004. – № 21 (465). – 22 – 28 травня.

39. **Шевченко В. П.** Військові суди України – К.: Козаки, 2006. – 320 с.

40. **Шевченко В. П.** Конституційно-правові основи військового правосуддя в Україні. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2003. – С. 2.

41. **Сердюк В. В.** Юрисдикція судів України за спеціалізацією. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2003. – С. 2.

42. **Притика Д. М.** Організаційно-правові засади становлення і діяльності господарських судів України. – Автореф. дис. ... докт. юрид. наук. – Х., 2003. – 26 с.; **Притика Д. М.** Арбітражний суд: проблеми організації та діяльності. – К.: Оріяни, 2000. – 320 с.; **Притика Д. М.** Правові засади організації і діяльності органів господарської юрисдикції та шляхи їх удосконалення. – К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2003. – 328 с.

43. **Притика Д.** Роль арбітражних судів у забезпеченні законності в економічних правовідносинах і протидії економічним правопорушенням

// Право України. – 2001. – № 1. – С. 8 - 15; **Притика Д. М.** Арбітражні суди в Україні: історія, сьогодення, перспективи розвитку // Право України. – 2001. – № 2. – С. 19 - 27; **Притика Д. М.** Методологічні проблеми організації господарських судів України // Право України. – 2003. – № 1; **Притика Д. М.** Сучасний стан та перспективи розвитку господарського судочинства // Право України. – 2005. – № 9. – С. 3 - 10; **Притика Д. М.** Про стан здійснення судочинства господарськими судами // Право України. – 2006. – № 1. – С. 5 - 9 та ін.

44. **Осетинський А. Й.** Організація та функціональні засади діяльності касаційної інстанції (на прикладі судової палати Вищого господарського суду України). – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2005. – 20 с.

45. **Осетинський А.** Реформування системи судів господарської юрисдикції в аспекті реалізації конституційного статусу касаційної інстанції // Право України. – 2005. – № 6. – С. 3 - 10; **Осетинський А. Й.** Організація та функціональні засади діяльності суду касаційної інстанції господарської юрисдикції. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 192 с.; **Осетинський А.** Деякі питання судової централізації в аспекті реформування системи правосуддя // Право України. – 2006. – № 8. – С. 9 - 16.

46. **Куйбіда Р. Л.** До питання про самостійність господарської юрисдикції // Право України. – 2005. – № 10. – С. 120.

47. **Бринцев О.** Щодо критеріїв спеціалізації судів у аспекті реформування судової системи України // Право України. – 2006. – № 7. – С. 7 - 9.

48. **Амджадін Л., Гончарук О., Павличенко П.** Розбудова системи адміністративного судочинства в Україні: проблеми та потреби розвитку (за даними соціологічного дослідження). – К.: Прецедент, 2006. – 260 с.

49. Адміністративна юстиція: європейський досвід і пропозиції для України // Автори-упорядники І. Б. Коліушко, Р. О. Куйбіда. – К.: Факт, 2003. – 535 с.

50. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права / Навч. посібник / За заг. ред. Куйбіди Р. О., Шишкіна В. І. – К.: Старий світ, 2006. – 576 с.; Основи адміністративного судочинства в Україні (Навч. посібник для юридичних факультетів та юридичних клінік) / За заг. ред. Александрової Н. В., Куйбіди Р. О. – К.: Конус-Ю, 2006. – 256 с.

51. **Педько Ю. С.** Становлення адміністративної юстиції в Україні: Монографія. – К.: Інститут держави та права ім. В. М. Корецького, 2003. – 208 с.

52. **Стефанюк В. С.** Питання організації та юрисдикції адміністративних судів в Україні // Державне управління: теорія і практика. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – С. 274 -282; **Стефанюк В. С.** Запровадження адміністративної юстиції в Україні. – Право України. – 1999. – № 7; Систематизація законодавства та суди адміністративної юстиції. – Право України. – 1999. – № 11; **Стефанюк В.** Судова система України та судова реформа. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 176 с.; **Стефанюк В.** Адміністративна юстиція як

провідна форма судового захисту прав громадян. – Виконавча влада і адміністративне право (За заг. ред. проф. В. Б. Авер'янова). – К., 2002. – С. 217 – 228; **Стефанюк В.** Проблеми конституційного та адміністративного правосуддя при застосуванні норм Конституції України та інших законів // Право України. – 2002. – № 2. – С. 3 – 8 та ін.

53. **Селіванов А.** Публічна влада і громадянин в умовах застосування судової адміністративної юрисдикції (проблеми теорії і практики // Право України. – 2006. – № 9. – С. 29.

54. **Бринцев В. Д.** Організаційне забезпечення діяльності судів на регіональному рівні: нормативна база, проблеми та шляхи їх вирішення. – К.: ТОВ „Юстиніан”, 2003. – С. 14.

55. **Стефанюк В. С.** Правова обумовленість запровадження адміністративної юстиції в Україні. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Київ, 2000. – С. 2.

56. **Анохіна Л. С.** Суб'єкти адміністративної юрисдикції в Україні. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2001. – С. 1.

57. **Скавронік В. М.** Адміністративно-юрисдикційна діяльність суду. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – О., 2002. – С. 2.

58. **Педько Ю. С.** Становлення та правове регулювання адміністративної юстиції в Україні. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2004. – С. 2.

59. **Георгієвський Ю. В.** Адміністративна юстиція. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2004. – С. 2.

60. **Сердюк В. В.** Юрисдикція судів України за спеціалізацією. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2003. – С. 2.

61. **Бринцев В. Д.** Організаційне забезпечення діяльності судів на регіональному рівні: нормативна база, проблеми та шляхи їх вирішення. – К.: ТОВ „Юстиніан”, 2003. – 400 с.

62. **Стрижак А. А.** Державне управління забезпеченням діяльності судів загальної юрисдикції. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2005. – С. 2.

63. **Селіванов В.** Ціннісно-правовий вимір вітчизняного державного управління // Право України. – 2004. – № 4. – С. 30.

64. **Маляренко В. Т.** Про рівень правосуддя в державі та повагу до суду // Вісник Верховного Суду України. – 2003. – № 5. – С.40.

65. **Маляренко В. Т.** Суддя – визначальний фактор існування демократичного суспільства // Вісник Верховного Суду України. – 2003. – С. 6.

66. Організація судових і правоохоронних органів. Навч. пос. / Марочкін І. Є., Афанасьєв І. В., Бабкова В. С. – Х.: Право, 2000. – 270 с.; **Стефанюк В.** Судова система України та судова реформа. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 176 с.; Судебные и правоохранительные органы Украины. Уч. пос. / Васильев А. С., Иванов В. В., Корчевская Л. А. и др. – Х.: Одиссей, 2002. – 320 с.; **Притика Д. М.** Правові засади організації і діяльності органів господарської юрисдикції та шляхи їх удосконалення. – К.: Ін Юре, 2003.

– 326 с.; **Бринцев В. Д.** Організаційне забезпечення діяльності судів на регіональному рівні: нормативна база, проблеми та шляхи їх вирішення. – К.: ТОВ „Юстиніан”, 2003. – 400 с.

67. Організація судової влади в Україні: Перший аналіз нормативного змісту Закону України „Про судоустрій України” / За наук. ред. А. О. Селіванова. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 112 с.

68. **Городовенко В. В.** Створення та діяльність модельних судів в Україні // Вісник Верховного Суду України. – 1999. – № 3 (13). – С. 45 - 48; **Городовенко В. В.** Європейські стандарти незалежності судової влади // Вісник Верховного Суду України. – 2006. – № 1 (65). – С. 40; **Лукашова Н. П., Потапенко В. П.** Значення канадського досвіду для становлення незалежного судочинства в Україні // Вісник Верховного Суду України. – 2002. – № 3 (31). – С. 52 - 58; **Карабань В.** Від експерименту до системного реформування // Право України. – 2004. – № 12. – С. 3; **Кононенко О.** Створення модельного суду – вимога часу // Право України. – 2005. – № 4. – С. 29 - 32; **Штогун С.** Модельні суди: завдання, проблеми та перспективи // Право України. – 2006. – № 11. – С. 62 - 65.

69. **Штогун С.** Модельні суди: завдання, проблеми та перспективи // Право України. – 2006. – № 11. – С. 63.

70. Адміністративне право України: Акад. курс / Гол. ред. В. Б. Авер'янов. – К., 2004. – С. 60.

71. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України. – К., 2002. – С. 138.

72. Організація судової влади в Україні / За наук. ред. А. О. Селіванова. – К., 2002. – С. 16.

73. **Назаров І. В.** Правовий статус Вищої ради юстиції. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2005. – 20 с.; **Назаров І. В.** Правовий статус Вищої ради юстиції: Монографія. – Х.: Право. – 2006. – 208 с.

74. **Москвич Л. М.** Організаційно-правові проблеми статусу суддів. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2003. – С. 2.

75. **Прилуцький С. В.** Формування корпусу професійних суддів України. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2003. – С. 2.

76. **Гринюк В. О.** Принцип незалежності суддів і підкорення їх тільки закону. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2004. – С. 2.

77. **Виноградова Л. Є.** Юридична відповідальність суддів загальних судів України. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Одеса, 2004. – С. 2.

78. **Притика Д. М.** Сучасний стан та перспективи розвитку господарського судочинства // Право України. – 2005. – № 9. – С. 3 - 10; Про стан здійснення судочинства господарськими судами // Право України. – 2006. – № 1. – С. 5 - 9 та ін.

79. **Осетинський А. Й.** Концептуальні аспекти подальшої судової реформи. Деякі питання вдосконалення організації системи судів // Вісник господарського судочинства. – 2006. – № 1. – С. 106 - 116; **Притика Д. М.** Правові засади організації і діяльності органів господарської юрисдикції

та шляхи їх вдосконалення. – К., 2003. – С. 328; **Тітов М. І.** До питання про необхідність прийняття господарського процесуального кодексу України / Роздуми, пошуки, сподівання (з власного архіву голови суду). – Х., 2001. – 368 с.

80. **Прилуцький С. В.** Деякі аспекти процедури формування суддівського корпусу України // *Держава і право: Збірник наук. праць. Юридичні і політичні науки.* Вип. 8. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Спілка юристів України, 2000. – С. 395 - 403; **Прилуцький С. В.** Актуальні питання статусу незалежного судді // *Держава і право: Збірник наук. праць. Юридичні і політичні науки.* Вип. 9. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Спілка юристів України, 2001. – С. 159 - 167; **Прилуцький С. В.** Формування судового корпусу: національний та світовий досвід // *Актуальні проблеми політики.* Зб. наук. праць. – Одеса: Юридична література, 2002. – Вип. 13 - 14. – С. 558 - 564; **Прилуцький С. В.** Формування корпусу професійних суддів України в аспекті реалізації поділу влади // *Право України.* – 2003. - № 2. – С. 12 -16 та ін.

81. **Москвич Л. М.** Проблеми підбору суддівських кадрів в Україні // *Актуал. пробл. держави та права.* Зб. наук. пр. – Одеса: Одеськ. нац. юрид. акад., 2001. – Вип. 10. – С. 275 - 283; **Москвич Л. М.** Деякі проблеми формування професійного суддівського корпусу // *Пробл. законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В. Я. Тацій.* – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2002. – Вип. 54. – С. 194 - 200; **Москвич Л. М.** Деякі проблеми добору кандидатів на посаду судді // *Держава і право.* Зб. наук. пр.: Юрид. і політ. науки. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – 2002. – Вип. 15. – С. 156 - 161 та ін.

82. **Гринюк В. О.** Способи формування суддівського корпусу та їх вплив на реалізацію принципу незалежності суддів // *Вісник академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України.* – 2000. – С. 183 - 186; **Гринюк В. О.** Питання правових гарантій незалежності суддів в Україні // *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України.* – 2000. - № 1. – С. 179 - 186 та ін.

83. **Москвич Л. М., Подкопаєв С. В., Прилуцький С. В.** Статус судді: питання теорії та практики. – Харків: ВД „ІНЖЕК”, 2004. – 360 с.; **Подкопаєв С. В.** Дисциплінарна відповідальність суддів: сутність, механізм реалізації. – Харків: ВД „ІНЖЕК”, 2003. – 192 с.

84. **Бородін М., Луспенік Д.** Роль і значення органів суддівського самоврядування у становленні незалежної судової влади в Україні // *Право України.* – 2005. - № 3. – С. 19 -22; **Косарєв В.** Суддівське самоврядування: становлення і перспективи // *Вісник Верховного Суду України.* – 2004. - № 6; **Штогун С.** Суддівське самоврядування як конституційна гарантія незалежності та недоторканності суддів // *Право України.* – 2004. - № 6.